

Nr 293.

Av herr **Vigelsbo**, om gottgörelse åt jordägare i Kumla m. fl. socknar för förluster, åsamkade av Sagåns översvämning år 1944.

Med anledning av översvämningsskador å växande gröda, som åsamkats en del jordägare efter Sagån i Kumla, Tärna och Simtuna socknar inom Västmanlands län, avsändes en skrivelse till Konungen, daterad den 1 november 1944, med anhållan om förordnande av en opartisk värderingsnämnd för syn och värdering av de uppkomna förlusterna. Länsstyrelsen tillsatte också en värderingsnämnd med jordbrukskonsulenten Torsten Adolfsson som ordförande. Värderingsnämnden uppskattade de lidna förlusterna till sammanlagt 28 784 kronor för de i skadeståndskravet intresserade jordägarna. Under vintern 1945 blev nämndens förslag till skadestånd insänt till länsstyrelsen för yttrande och vidare befordran till lantbruksstyrelsen. Länsstyrelsen tillstyrkte det uppgjorda förslaget till skadestånd. Landshövding Conrad Jonsson hade även tidigare på ort och ställe övertygat sig om de bedrövliga omständigheterna kring översvämningen och de skador denna vållat.

Kungl. lantbruksstyrelsen avstyrkte förslaget, beroende på så vitt kan bedömas otillräckliga och felaktiga upplysningar i ärendet. Det kan anföras, att lantbruksingenjören i länet tillstyrkte skadeståndsförslaget hos länsstyrelsen, men avstyrkte detsamma hos lantbruksstyrelsen. Vidare bör observeras, att lantbruksstyrelsens informator i frågan icke, trots löften därom, någon gång rest ut för att övertyga sig om översvämningens omfattning.

Kungl. lantbruksstyrelsen synes ha baserat sitt avslagsyrkande på följande grunder:

1) Ingenting har åtgjorts för underhållet av Sagån sedan regleringen 1909.

Till 1923 företogs vasskärning och rensning av fördämningar samt regelbunden syn varje år. Efter denna tid har inte något egentligt rensningsarbete förekommit i större skala. Detta beror på flera samverkande orsaker, varav följande förtjänar att framhållas. På den sträcka, där Sagån rinner fram genom ängsmarkerna, har jorden sjunkit i förhållande till den berg- och stenbundna marken längre ned efter ån. Detta synes vara anledningen till att översvämningarna blivit större och förorsakat allvarligare skador än tidigare. I varje fall kan sprängning av bergmassor i den utsträckning, här blir fråga om, knappast anses vara att hänföra till underhåll utan måste komma under ny förrättning.

Under de senare åren ha en del nya avlopp och kanaler tillkommit, vilket medverkat till en ökning av vattenmängden i Sagån. Denna omständighet måste utan tvivel tillmätas stor betydelse såsom en bidragande orsak till översvämningarna. Vidare hade Sala stad under en följd av år innan reningsverk anlades släppt ut kloakvatten i Sagån utan att vidtaga några som helst åtgärder för dess renande. Det är uppenbart, att kloakvattnet i hög grad måste leda till ökad igengrundning av ån och därigenom bidragit att försvåra rensningsarbetet. Härutöver kan nämnas att lantbruksingenjören redan 1936 lovade, att ett mudderverk skulle ställas till förfogande för arbetet — vilket löfte till dags dato icke infriats. I avvaktan på att detta mudderverk skulle anländas, var det naturligt att deltagarna i torrlägningsföretaget uppsköto arbetet på åns upprensning.

2) De översvämmade områden det här gäller, voro ämnade endast som betes- och slätterängar och icke till odlad jord.

Några betes- och slätterängar ha icke förekommit sedan föregående upprensning på 1880-talet. Jorden har här besåtts med såväl höst- som vårsäd i vanlig ordning, samt i stor utsträckning använts för vallfröodling. Lantbruksstyrelsen har på denna punkt tydligen förväxlat något protokoll från det rensningsföretag, som skedde på 1880-talet.

3) Endast en liten del av respektive gårdars jordareal har varit berörd av översvämningarna.

Detta överensstämmer icke heller med rätta förhållandet, därför att stora arealer icke varit inräknade och medtagna i skadeuppskattningen. På några få undantag ha gårdarnas åkerarealer varit översvämmade till mellan 30 och 80 procent och åstadkommit mycket större både direkta och indirekta skador än vad synenämnden kommit till. Som exempel på direkta förluster kan nämnas att vallarna, i synnerhet första årets vallar, i en del fall måst sås om. Indirekt ha förluster förorsakats av att arealer, som skulle ha varit träda och besådda med råg, i många fall varken kunnat brukas eller sås det året. Där har ogräsfloran fritt fått härja till året därpå, då resultatet väl förmärkts i form av fullständig missväxt. Dessa här nämnda förluster voro icke medräknade i skadeuppskattningen.

Ovan lämnade uppgifter kunna kontrolleras, då värderingsprotokoll och övriga instrument från skadeståndsuppskattningen finnas tillgängliga. Förutsättning för ett riktigt bedömande är dock att vederbörande inte besitta endast teoretiska kunskaper utan också praktisk erfarenhet.

Som framgår av det föregående tala starka skäl, för att de jordägare efter Sagån, som drabbades av översvämningen 1944, erhålla gottgörelse för de skador som åsamkades dem. I skadestånd bör utbetalas den summa, 28 784 kronor, vartill den tillsatta värderingsnämnden uppskattat förlusterna. En omprövning bör komma till stånd med hänsyn tagen till alla de omständigheter, som förevarit i detta ärende.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställas,
att riksdagen måtte bevilja 28 784 kronor som gottgörelse åt de jordägare efter Sagån i Kumla, Tärna och Simtuna socknar inom Västmanlands län, vilka åsamkades förluster av översvämningen 1944.

Stockholm den 23 januari 1946.

Sven J. Vigelsbo.
